

Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи
Інститут держави і права ім. В. М. Корецького
Юридичний факультет Київського національного університету імені
Тараса Шевченка
Українська спілка підприємців малого та середнього бізнесу
Адвокатське об'єднання "Василь Костицький і Партнери"
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
Академії правових наук України

**МАЛИЙ І СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС
(ПРАВО, ДЕРЖАВА, ЕКОНОМІКА)**

економіко-правовий
науково-практичний журнал

№ 3 (58)

2014

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА	3
Костицький В.В. Конституційна та моральна відповідальність за екологічні правопорушення як основа міжнародно-правового екологічного імперативу	3
Ковальська М. Теоретико-правовий зміст класифікації принципів екологічного права	6
Захарченко П.П. «Короткий звіт про діяльність Міністерства юстиції від 3 травня по 27 липня 1918 р.» як джерело до вивчення проекту реформування судової системи в Українській Державі	9
Басов А.В. Поняття «обмеження», як юридична категорія: теоретичний та правовий аспект	17
Боярська З.І. Міжнародно-правовий формат протидії глобальному потеплінню: стан і перспективи розвитку	22
Романко С. М. Економіко-правовий механізм у сфері використання альтернативних джерел енергії: реальність чи довгострокова перспектива?	29
Стрілець О. Звичай: проблема дефініції у французькій юридичній науці	35
Савелова Ю. Історико-правовий аспект виникнення та розвитку юридичної клінічної освіти	39
Перчеклій І.М. Право власності Українського народу на природні ресурси: поняття, сутність, соціальна цінність та функції	45
Панталієнко Т.П. Навколишнє природне середовище як об'єкт права екологічної безпеки	50
Бусол К.І. Соціологічні та психологічні аспекти міжнародно-правового захисту культурних цінностей	57
Колісник Н.І. До деяких питань інституційного забезпечення статусу біженців і шукачів притулку в Україні	61
Кістяник В.І. Розуміння тлумачення права у творчості Євгена Ерліха	65
Калюжний К.Р. Міжнародний досвід правового забезпечення захисту інформаційних прав	69

ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ.....	74
Сидор В.Д. Земельно-правове та адміністративно-правове регулювання земельних відносин.....	74
Шишка Р. Б. Спадкоємці за законодавством України.....	78
Новицький А.М., Трубін І.О. Особливості правового регулювання окремих видів послуг, що надаються за допомогою засобів телекомунікації.....	84
Боднарчук О.Г. Проблемні питання використання поліграфа в Україні при профілактиці корупційних проявів.....	88
Дідківська Г.В. Конституційні гарантії прав неповнолітніх у кримінальному процесі.....	95
Обривкіна О.М. Правові проблеми реформування соціальних пільг в Україні.....	98
Циганчук Н.А. Компетенція профспілкових органів по забезпеченню охорони праці ...	102
Шемелинець І.І. Особливості застосування окремих видів юридичної відповідальності у сфері трудових правовідносин: їх співвідношення та розмежування.....	107
Антошин В.М. Поняття адміністративно-правового статусу військового комісара.....	113
Костицький В. Роль і місце НБУ у структурі механізму Української держави.....	118
Бережанський Г.І. Проблеми правового регулювання викидів в атмосферне повітря на прикладі Бурштинської ТЕС.....	125
Григорович Р.В. Організація басейнового управління у галузі використання питної води в системі екологічної політики в Україні.....	128
Запорожець Ю.В. Правовий аналіз інформаційних відносин в межах інституту нотаріальної таємниці.....	134
Озарко І. Особливості відмежування юрисдикції адміністративних судів у контексті реалізації принципу спеціалізації судової системи України.....	140
Лапчак І.В. Охорона та раціональне використання лісів як складова екологічної функції держави.....	147
Владикін О.Н. Генезис договору про надання послуг зв'язку.....	155
Чуприна О.В. Удосконалення адміністративно-деліктного законодавства у сфері захисту права на інформацію.....	160
Харенко О.В. Правове регулювання інформаційної діяльності друкованих ЗМІ в умовах розвитку інформаційних технологій.....	165
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	175
Кравчук Г.В., Ервін В.І., Родинченко І.О. Діагностика стану системи оподаткування в Україні.....	175
Коротун В.І. Формування конкурентоспроможної податкової політики України в умовах глобалізації.....	183
Панура Ю.В. Альтернативи оподаткування споживання в Україні.....	189
Вільчинський О.М. Фінансове забезпечення впровадження нової техніки та технології у реальному секторі економіки України.....	195
Новицький В.А. Досвід Великобританії у сфері оподаткування операцій із офшорними центрами.....	202
Сінельнік В.В. Удосконалення механізмів надання фінансових послуг з урахуванням посилення оцінювання фінансових ризиків.....	207
Прокопенко І.А. Узгодження національних інтересів з вигодами іноземних інвесторів: фіскальний аспект.....	212

по-друге, ідеологія. Державний підхід Китаю до кліматичної та енергетичної політики стане визначальним і буде впливати на політику інших великих держав. Кліматична політика визначається як національний інтерес Китаю; з цього випливають визначення державою цілей у сфері енергетики та клімату, а також програма екстреного захисту від потепління поверхні і атмосфери Землі за допомогою геоінженерії;

по-третє, кооперація. Великі держави (наприклад, країни “великої двадцятки”) співпрацюють один з одним, щоб закласти поворотний тренд в галузі глобальної емісії, але, це може призвести до зменшення ролі ООН у світовій кліматичній політиці. “Велика двадцятка” береться впливати на зміни клімату, оскільки витрати, пов’язані з глобальним потеплінням, дуже великі. Є прагнення до пошуку рішень в окремих секторах (важка промисловість, енергетика, сільське господарство, транспорт); в той же час узгодження з ООН, на жаль, передбачено в дуже обмеженому обсязі.

Література.

1. Рамкова конвенція Організації Об’єднаних Націй про зміну клімату. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. Законодавство України.-Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/cgi>
2. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об’єднаних Націй про зміну клімату. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. Законодавство України.- Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main/cgi>
4. EU action against climate change. Leading global action to 2020 and beyond://European Comission: веб-сайт - Режим доступу: <http://ec.europa.eu/publications/booklets/>
5. Украина в Киото – 2 сократит выбросы CO2 в среднем на 24% // <http://ria.ru/science/20121206/9>
6. Там само
7. APEC Peru GEO Summit Road Show 11-12 February 2008. New York, United States. Remark by Ambassador Juan Carlos Capunay, Executive Director-APEC Secretariat Singapore // http://www.apec.org/apec/news_media/speeches/110208_us_peruceosummitsambcapu...
8. World Economic Forum on East Asia. Briefing Material. Kultura Lumpur, Malaysia 15-15 June 2008. Prepared by Pricewaterhouse Coopers for the World Economic Forum. Geneva. Switzerland.- 2008. -43P.
9. Branic K. China emissions may surpass the US im 2007 // New Scientist, 2007, April 25; Shah S. China to pass US greenhouse gas levels by 2010// The Independet, 2006, November, 8.
10. World Economic Forum on East Asia. Briefing Material. Kultura Lumpur, Malaysia 15-15 June 2008. Prepared by Pricewaterhouse Coopers for the World Economic Forum. Geneva. Switzerland.- 2008. -43P.
11. Abe Sh. Invitation to “Cool Earth 50” -3 Proposals, 3 Principles, May 24, 2007// http://www.kantei.go.jp/foreign/abespeech/2007/05/24_speech_e.html
12. In pursuit of “Japan as a Low-carbon Society”. Speech by H.E.Mr.Yasuo Fukuda, Prime Minister at the Japan Press Club. 9 June 2008// http://www.kantei.go.jp/hukudaspeech/2008/06/09_speech_t.html.
13. Японія виділила Україні транш 0,9 млн. доларів// <http://ua.Correspondent.net/business/267190/print>.
14. Yokohama Declaration. Towards a Vibrant Africa. 30 May, 2008.-6P.
15. Singapore Declaration on Climate Change, Energi and the Environment. 21 November 2007// <http://www.Aseanses.org/21117.htm>.
16. APEC. Outcomes and Ontllok. 2007-2008/ Asia-Pacific Economic Cooperation. The APEC Secretarian.- Singapore. -2007. -37P.

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ : РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ДОВГОСТРОКОВА ПЕРСПЕКТИВА?

Романко С.М.

(кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового, екологічного та апарного права
Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя
Стефаніка)

Анотація

У даній статті розглядаються економіко-правові аспекти розвитку та процесу використання альтернативних джерел енергії в Україні. Визначено та охарактеризовано стан сучасного законодавства у цій сфері на прикладі найбільш розвинутої та нормативно врегульованої сонячної енергетики.

Акцентовано увагу на основних діючих елементах економічного стимулювання розвитку сонячної енергетики в Україні – «зеленому» тарифі, податкових пільгах, пільговому режимі підключення до електричної мережі виробників сонячної енергії. Зроблено правовий аналіз чинного законодавства у даній сфері та запропоновано шляхи до його вдосконалення.

Ключові слова: альтернативні джерела енергії, економічне стимулювання податкова пільга, «зелений» тариф.

Annotation

This article discusses the economic and legal aspects of the development process and the use of alternative energy sources in Ukraine. The current law in this area has been identified and characterized in this article by the example of the most advanced and legally regulated sphere –the solar energy. The attention is stressed upon on the basic elements of the existing economic incentives for the development of solar energy in Ukraine - "green" tariffs, tax incentives, preferential electrical connections producers of solar energy. The legal analysis of the current legislation in this area and suggested ways to improve it are made by the author.

Keywords: alternative energy sources, economic incentives, tax incentive, "green" tariff.

Актуальність. За сучасних умов надмірне антропогенне навантаження на довкілля, його забруднення внаслідок розвитку технічного прогресу та нераціональне виснажливе природокористування стають суттєвими чинниками, що спричиняють погіршення стану навколишнього природного середовища, перешкоджають сталому розвитку країни.

Тому гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя й здоров'я населення, стабілізація і поліпшення стану довкілля шляхом інтеграції екологічних вимог до соціально-економічної сфери, дотримання та втілення в життя глобального принципу сталого розвитку являють собою на сьогодні мету і головний напрям національної екологічної політики відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 року. Національна екологічна політика базується на органічному поєднанні вирішення економічних та екологічних проблем у процесі соціально-економічного реформування суспільства, створенні умов для розв'язання екологічних проблем та формування мотивацій для вирішення природоохоронних проблем на національному, регіональному, місцевому, об'єктному рівнях. Поліпшення екологічної ситуації неможливе без проведення комплексної системи організаційно-економічних перетворень на різних рівнях управління природокористуванням. Основою цих перетворень є ефективна комбінація заходів адміністративно-правового характеру, які використовуються для стимулювання економічної зацікавленості суб'єкта господарювання у природоохоронних заходах, впровадженні ресурсощадних технологій, використання альтернативних традиційним джерел отримання енергії. В умовах виснаження і виснаження природних ресурсів одним з основних глобальних пріоритетів має бути в скороченні споживання енергії та підвищення енергоефективності. Це надзвичайно важливо для України, тому що Україна є одним з найбільших споживачів енергії в світі. Україна, відповідно до Енергетичної стратегії України до 2030 року, затвердженої від 15 березня 2006 року, приступила до розвитку альтернативної енергетики. Сформовано нормативно-правову базу у даній сфері – прийнято Закон України «Про альтернативні джерела енергії», «Про альтернативні види палива», «Про електроенергетику», «Про енергозбереження», «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу» та інших правових документів.

Сучасні дослідження у даній сфері. Концепція економіко-правового механізму охорони навколишнього середовища ґрунтовно та досконало на доктринальному рівні була вперше в Україні розроблена професором В.В.Костицьким [1], та визначена вченим як система політико-правових, організаційно-правових, управлінських, економічних, у т.ч. фінансових і податкових заходів, спрямованих на забезпечення охорони природи, раціонального природокористування та екологічної безпеки. На працях професора В.В.Костицького базується більшість подальших наукових досліджень у сфері економіко-правового механізму охорони довкілля [2-4].

Науковому дослідженню функціонування економіко-правового механізму в економічному

аспекті присвячені роботи таких вчених-економістів як Балацький О.Ф., Бистряков І.К., Буркинський Б.В., Веклич О.О., Галушкіна Т.П., Гринів Л.Т., Данилишин Б.М., Долішній М.І.

З правової точки зору економіко-правовий механізм природокористування і охорони довкілля у різних його аспектах досліджували вчені А.П. Гетьман, В.В. М.В.Краснова, Н.В. Кузнецова, А.М.Статівка, М.В.Шульга та інші вчені.

У науковій літературі економіко-правовий механізм природокористування та охорони навколишнього природного середовища визначається як закріплена в законодавстві система економічних заходів та стимулів, спрямованих на забезпечення охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки та організацію раціонального природокористування.

Виклад основного матеріалу. Економічний механізм ґрунтується на концепції платності природокористування, охоплює систему економічних інструментів, що забезпечують вплив на інтереси господарюючих суб'єктів екологічних відносин з метою стимулювання реалізації ефективних природоохоронних заходів, впровадження екологічно безпечних технологій, виробництва екологічно чистої продукції. До елементів даного механізму екологічне законодавство відносить перш за все:

забезпечення взаємозв'язку всієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ і організацій з раціональним використанням природних ресурсів та ефективністю заходів з охорони навколишнього природного середовища на основі економічних важелів;

визначення джерел фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище та на утворення і розміщення відходів;

встановлення нормативів і розмірів зборів за використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, утворення і розміщення відходів та інші види шкідливого впливу;

надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідходних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Україною, згідно з Енергетичною стратегією України на період до 2030 року, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. № 145-р. до 2030 року Україною взято курс на розвиток альтернативної енергетики, у зв'язку з чим прийнято Закон України «Про альтернативні джерела енергії», розроблено програму державної підтримки розвитку нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003р. альтернативні джерела енергії – це поновлювані джерела, до яких відносять енергію сонячного випромінювання, вітру, морів, річок, біомаси, теплоти Землі та вторинні енергетичні ресурси, які існують постійно або виникають періодично у довкіллі. Альтернативна енергетика передбачає вироблення електричної, теплової та механічної енергії з використанням альтернативних джерел енергії. Згаданий закон також регламентує правові, соціальні, економічні, екологічні та організаційні засади виробництва (видобутку) і використання альтернативних видів палива, а також стимулювання збільшення частки їх використання до 20% від загального обсягу споживання палива в Україні до 2020 року.

Організаційне забезпечення діяльності у сфері альтернативних джерел енергії передбачає надання органами виконавчої влади в установленому законодавством порядку:

- дозволів заявникам на виробництво електричної, теплової та механічної енергії з альтернативних джерел та її передачу і постачання;
- дозволів заявникам на виробництво геотермальної енергії;
- дозволів заявникам на розміщення обладнання, яке використовує сонячне випромінювання, вітер, хвилі морського прибою, для створення об'єктів альтернативної енергетики;
- дозволів заявникам на будівництво або відновлення об'єктів гідроенергетики на малих річках;
- дозволів заявникам на створення мереж для транспортування до споживачів енергії, виробленої з альтернативних джерел.

Відповідно до ст. 10 Закону «Про альтернативні джерела енергії» використання альтернативних джерел енергії має особливості, зокрема зумовлені природними умовами, а саме: залежністю від атмосферних та інших умов довкілля; наявністю водних ресурсів малих річок, необхідних для роботи гідроенергетичного обладнання; наявністю біомаси, кількість якої залежить від обсягів щорічних урожаїв; наявністю геотермальних джерел та свердловин, придатних для виробництва та використання геотермальної енергії; наявністю теплових викидів, обсяги яких залежать від функціонування підприємств промисловості; періодичністю природних циклів, внаслідок чого виникає незбалансованість виробництва енергії; необхідністю узгодження та збалансування періодичності передачі обсягів енергії, виробленої з альтернативних джерел, зокрема передачі електричної енергії в об'єднану енергетичну систему України.

Заходи управління передбачають розробку загальнодержавних, регіональних та місцевих програм управління у сфері використання альтернативних джерел енергії, а також податкове стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. Крім того, у наукових джерелах містяться пропозиції вдосконалення врегулювання альтернативних джерел енергії: розробити і прийняти відповідні законодавчі акти; на державному рівні сприяти залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій у новий сегмент національної економіки; підготувати і прийняти нормативно-технічну документацію, сертифікацію і стандартизацію біосировини та біопалива; сприяти виходу біопалива на внутрішній і зовнішній ринки; створення умови для наукового забезпечення сфер виробництва і використання біосировини та біопалива; законодавче вирішення організаційного створення інтегрованих агропромислових об'єднань, в яких виробники біосировини та її переробки на взаємовигідних умовах будуть виробляти і реалізовувати біопаливо [5].

За оцінками вчених, на сьогодні в Україні існує проблема реалізації елементів економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля та необхідність вдосконалення його нормативно-правового регулювання. Досліджуючи сферу економічного стимулювання використання альтернативних джерел енергії, слід зазначити, що у цій сфері елементи економіко-правового механізму використовуються не для всіх видів альтернативних джерел енергії або використовуються не в повній мірі чи несистемно і непослідовно. Як приклад, наведемо діяльність «австрійської» компанії «Актив Солар», яка з 2011 по 2013 рік, отримавши безпрецедентну підтримку української влади, фактично стала монополістом і єдиним потужним генератором нових сонячних електростанцій у Криму та Одеській області. Як зазначено на веб-сайті даної компанії, «усвідомлюючи зростання майбутніх потреб енергії і потенціал сонячної енергії, Актив Солар зайняла стійкі позиції на передньому плані нової енергетичної осі». Надлишок отриманої енергії компанія реалізувала за одним із найвищих у Європі «зелених тарифів».

Варто сказати, що використання сонячної енергії є одним із найбільш розвинутих в Україні способів використання об'єктів альтернативної енергетики. Саме у цій сфері діють найбільш значні на даний момент заоби економічного стимулювання: «зелений тариф», податкові пільги, пільги на приєднання до електричної мережі. Варто зазначити, що існуюча законодавча база щодо стимулювання розвитку альтернативної енергетики в

Україні приймалася із врахуванням зобов'язань перед ЄС в рамках Договору про заснування Європейського Енергетичного Співтовариства та у відповідності до Стратегії розвитку енергетики України до 2020 року.

Законом України «Про внесення змін до Закону України "Про електроенергетику" щодо стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії» від 20.11.2012 року визначено "зелений" тариф як спеціальний тариф, за яким закуповується електрична енергія, вироблена на об'єктах електроенергетики, у тому числі на введених в експлуатацію чергах будівництва електричних станцій (пускових комплексах), з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - вироблена лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями)". Оптовий ринок електричної енергії України зобов'язаний купувати у суб'єктів господарювання, яким встановлено "зелений" тариф, всю електричну енергію, вироблену на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - вироблену лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями), за "зеленим" тарифом незалежно від величини встановленої потужності чи обсягів її відпуску. Енергопостачальники зобов'язані купувати електричну енергію, вироблену на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії, у випадках, обсягах та за цінами, визначеними статтею 15 цього Закону.

Електрична енергія, вироблена з енергії сонячного випромінювання об'єктами електроенергетики (генеруючими установками) приватних домогосподарств, величина встановленої потужності яких не перевищує 10 КВт, придбавається енергопостачальниками, що здійснюють постачання електричної енергії за регульованим тарифом на території провадження ліцензійної діяльності, за "зеленим" тарифом в обсязі, що перевищує місячне споживання електроенергії такими приватними домогосподарствами.

Виробництво електроенергії з енергії сонячного випромінювання приватними домогосподарствами здійснюється без відповідної ліцензії. Порядок продажу та обліку такої електроенергії, а також розрахунків за неї затверджується національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.

Стимулювання виробництва за допомогою «зеленого» тарифу поширюється майже на всі відновлювані джерела енергії (за винятком електроенергії, виробленої великими гідроелектростанціями). При цьому вся відновлювана енергетика розподілена на дві групи: 1) електроенергія, щодо якої законом установлений гарантований мінімальний «зелений» тариф (енергія вітру, сонця, біомаси та малих ГЕС); 2) електроенергія, на яку гарантований мінімальний «зелений» тариф не поширюється. В останньому випадку «зелений» тариф встановлюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ), виходячи з аналізу витрат на будівництво й утримання електростанцій та обґрунтованої норми прибутку виробника електроенергії.

Електроенергія, вироблена з біомаси, підлягає продажу з урахуванням гарантованої мінімальної ставки «зеленого» тарифу. До 1.04 2013 р. така ставка не поширюється на електроенергію, вироблену з біомаси нерослинного походження або біогазу. Ця ситуація змінилась з 01.04.2013 р. Зараз «зелений» тариф поширюється також на біомасу тваринного походження та біогаз. При цьому «зелений» тариф надається лише за умови, що біомаса (біогаз) утворені з відходів. Продукція, спеціально створена для енергетичних потреб (наприклад, рослин, що є технічними культурами), не надаватиме право на застосування «зеленого» тарифу.

«Зелений» тариф не поширюється на електроенергію, для виробництва якої одночасно використовуються як відновлювані, так і традиційні джерела. Розмір «зеленого» тарифу на електроенергію, вироблену електростанціями, що будуть введені в експлуатацію або істотно модернізовані після 2014, 2020 і 2024 років, знижується на 10%, 20% і 30% відповідно. Електростанції вважаються істотно модернізованими, якщо

вартість модернізації енергетичного обладнання перевищує 50% від його початкової вартості.

Іншими важливими засобами стимулювання використання альтернативних джерел енергії є податкові пільги для: підприємств виробництва електроенергії з відновлювальних джерел енергії, виробників біопалива та метану вугільних пластів екстракторів (до 2020 року), продаж енергозберігаючого обладнання власного виробництва (на 80% від доходу), реалізація енергозберігаючих проектів (на 50% від доходу). Важливе місце серед податкових пільг для виробників альтернативної енергії займає також зменшення суми земельного податку за користування земельними ділянками, які використовуються для виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії - тільки 25% від застосовного земельного податку сплачується до бюджету. Щорічні лізингові платежі для комунальної або державної землі, якщо вона орендується для виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії, не можуть перевищувати 3% від нормативної оцінки орендованої землі. Спеціальних процедур отримання таких пільг не існує. Однак, як показує практика, необхідно буде довести, що відповідні земельні ділянки дійсно були надані з метою розташування на них електростанції з виробництва електроенергії з відновлюваних джерел. Таким чином, рекомендується (по можливості) включати відповідні положення ще в договір купівлі-продажу земельної ділянки, а також у земельпорядну документацію [6, с.49].

Крім того, діє така пільга як звільнення імпортованого обладнання, яке працює з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії, обладнання та матеріалів для енергозбереження, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних джерел енергії, якщо продукція використовується в своїх цілях виробництва та подібні товари не виробляються в Україні звільняються від ПДВ і митних зборів. Перелік такої продукції затверджується Кабінетом Міністрів України.

Також різновидом економічного стимулювання виробника є пільговий режим приєднання до електричної мережі. Відповідно до Закону про електроенергетику, енергопостачальники, які здійснюють передачу електричної енергії з використанням власних мереж, не мають права відмовити в доступі до цих мереж суб'єктам господарювання, які виробляють енергію з використанням альтернативних джерел. Наразі в Україні існує три різних процедури приєднання установок з виробництва відновлюваної електроенергії до електричних мереж:

приєднання когенераційних установок (врегульоване Правилами приєднання когенераційних установок до електричних мереж, затвердженими постановою НКРЕ від 21.01.2006 р. № 47);

приєднання вітроелектростанцій (врегульоване Правилами приєднання вітроелектростанцій до електричних мереж, затвердженими наказом Міністерства палива та енергетики України від 28.10.2009 р. No 570) - регламентують лише підключення ВЕС потужністю не менше 100 МВт, будівництво яких передбачається в Миколаївській області;

приєднання інших установок з виробництва відновлюваної електроенергії (врегульоване Правилами приєднання електроустановок до електричних мереж, затвердженими Постановою НКРЕ від 17.01.2013р.

Після одержання заяви на приєднання електропередавальна організація безоплатно готує та видає замовнику підписаний проект договору про приєднання до електричних мереж електроустановки, яка виробляє електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії. Так само безоплатно на протязі 15 днів замовнику видаються та погоджуються відповідні технічні умови. Також варто звернути увагу на те, що законодавством затверджено дві форми договорів на приєднання, які можуть бути використані у відносинах по приєднанню об'єктів відновлюваної енергетики. Причому обидві ці форми не відповідають сучасному правовому регулюванню відносин по

приєднанню і тому потребують внесення змін сторонами. Першою є типова форма договору про приєднання до електричних мереж, яка викладена у додатку No1 до Правил приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджених постановою НКРЕ від 17.01.2013р. Крім того, постановою НКРЕ від 16.07.2009 р. No 838 затверджено Примірний договір про приєднання до електричних мереж електроустановки, яка виробляє електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії. Зазначений договір може застосовуватися лише у відносинах з власниками місцевих (локальних) електричних мереж. Також варто пам'ятати, що, відповідно до статті 179 Господарського кодексу, сторони, які мають намір укласти договір на підставі примірного договору, рекомендованого органом управління, як у випадку зі згаданим Примірним договором, мають право за взаємною згодою змінювати окремі умови, передбачені примірним договором, або доповнювати його зміст.

Висновки. В проекті Національного плану дій з відновлювальної енергетики на період до 2020 р. визначено чітку мету – досягнення 11% частки "зеленої" енергії у обсязі енергоспоживання країни [7]. Беручи до уваги, що поточна частка альтернативних джерел енергії в балансі виробництва електроенергії залишається на рівні 2%, постає гостра необхідність у запровадженні додаткових стимулів щодо активізації розвитку сектору альтернативних джерел енергії країни, насамперед, шляхом вдосконалення на законодавчому рівні правового регулювання цієї сфери. Зокрема, це стосується вдосконалення правового регулювання економічного стимулювання сфери альтернативної енергетики, але не шляхом зменшення розміру «зеленого тарифу», оскільки це суперечитиме зобов'язаннями України, узятим на себе перед ЄС.

Правове регулювання економічного стимулювання використання альтернативних джерел енергії в основному розроблене для сфери сонячної енергетики. Засобами такого стимулювання виступають державне субсидування виробників у вигляді «зеленого тарифу», ряд податкових пільг та пільгового режиму підключення до електричної мережі, який виражається у основному у безоплатності надання усіх пов'язаних із процесом підключення послуг.

Проте законодавство у досліджуваній сфері, хоч і розроблене на вимогу ЄС та із врахуванням положень міжнародних угод - зобов'язань України, але все ще далеке від досконалості. Було б доцільним установити і закріпити у законодавстві можливість застосування фіксованих мінімальних ставок «зеленого» тарифу в разі одночасного використання традиційних і відновлюваних джерел енергії (тариф повинен застосовуватися пропорційно до використовуваної частки відновлюваних джерел); конкретизувати підстави для скасування «зеленого» тарифу та затвердити порядок адміністративного розгляду порушень, які можуть бути підставою для скасування «зеленого» тарифу; Затвердити порядок укладення договорів про продаж електроенергії з ДП «Енергоринок». Цей порядок може встановлювати особливі положення для виробників електроенергії з відновлюваних джерел.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костицький В.В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні). – К., ІЗП і ПЗ, 2003. – 772с.
2. Економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції : Монографія. - Івано-Франківськ, Місто НВ. - 2011. - 248с.
3. S. Romanko. Efficient Nature Usage in Ukraine: ecosystems protection and economic and legal factors of impact on environment // 11th Colloquium of the IUCN Academy of environmental law // University of Waikato, Hamilton, New Zealand, June 2013 - Access mode: <http://iucnacademy2013.org.nz/papers/>
4. S. Romanko. Economic and Legal Instruments for Reducing the Negative Environmental Impacts of Shale Gas Development in Ukraine // IUCNAEL Academy E-Journal. – 2013. – Access mode: <http://www.iucnael.org/en/e-journal/current-issue-.html>
5. Калетнік Г.М. Автореф.дисерт. докт. екон.наук. – Розвиток ринку біопалива в Україні. – 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – К., 2009.
6. Стимулювання відновлюваної енергетики в Україні за допомогою зеленого тарифу // Консультативна програма IFC у Європі та Центральній Азії. – 2013.

7. Наміри знизити «зелений» тариф для сонячної енергетики порушують зобов'язання України перед ЄС // Офіційний веб-сайт Українського Союзу промисловців та підприємців. – Режим доступу: <http://uspp.ua/nam%D1%96ri-zniziti-%C2%ABzelenij%C2%BB-tarif-dlya-sonyachno%D1%97-energetiki-porushuyut-zobov%E2%80%99yazannya-ukra%D1%97ni-pered-%D1%94s.html>

ЗВИЧАЙ: ПРОБЛЕМА ДЕФІНІЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ

Стрілець О.М.

(аспірант кафедри історії права та держави юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

Анотація. У статті досліджуються особливості підходу права Франції до звичаю як норми права та регулятору комерційних відносин.

Ключові слова: звичай, узвичаєння, джерело права, право Франції.

Аннотация. В статье исследуются особенности подхода права Франции к обычаю как норме права и регулятору коммерческих отношений.

Ключевые слова: обычай, обыкновение, источник права, право Франции.

Annotation. The article analyzes the specific approach to the conception of custom as a norm and a regulator of the commercial relations in French law.

Keywords: custom, usage, sources of law, French law.

Звичай є відносно новим для вітчизняного та традиційним для іноземного права способом правового регулювання відносин сторін в підприємницьких (в тому числі в міжнародних комерційних контрактах) договорах і засіб заповнення прогалів в традиційних регуляторах у вигляді законодавства та договорів.

Для кращого розуміння проблем, пов'язаних з функціонуванням звичаїв в Україні, а також у зв'язку з тим, що звичаї відіграють значну роль в міжнародному обороті, доцільно знати, як підходять до даного питання правові системи зарубіжних країн.

У системі права кожної окремо взятої держави існують власні специфічні підходи до природи джерел права, а тому й до звичаїв. У науковій літературі доречно звертається увага на те, що було б дуже нерозважливо і наївно очікувати повного співпадання позицій та уявлень про джерела та форми права, що існують в різних правових системах та сім'ях [12, с. 3].

Метою даної статті є з'ясування особливостей права Франції в частині розуміння звичаю як норми права, з одного боку, щодо його ролі в регулюванні комерційного обороту, з другого.

Означений нами вектор проблеми потрапив до поля зору таких вчених як Р. Давид, О. Добров, А. Кассі, М. Педамон, Г. Мейер, І. С. Зикін, П. Л. Карасевич, М. Н. Марченко та ін.

Основу дореволюційного французького цивільного права, складала, з однієї сторони, римське право, що діяло на півдні Франції, і, з іншої сторони, звичаєве право, що діяло переважно в північній Франції (яку називали країною звичаєвого права – *pays de droit coutumier*) [8, с. 39].

Відомий дослідник звичаєвого права Добров О. акцентує увагу на тому, що «історія французького права до XVI століття являє собою період панування звичаю» [10, с. 89]. Звичаї були дуже різноманітними в різних провінціях та містах. З XVI століття за наказом королівської влади проводиться збирання та запис звичаїв, які є місцевими кодексами (зокрема, Кутюми Парижу та Кутюми Орлеану), які набувають сили закону.

В сучасній Франції звичай, поряд із законом, визнається одним з джерел права. Закон від 21 березня 1804 р., вводячи в дію ФЦК, скасував римські закони, королівські укази, загальні та місцеві звичаї з усіх питань, які були врегульовані Цивільним кодексом. Закон від 15 вересня 1807 року, вводячи в дію ФТК, не відмінив звичаїв. З цього французькі юристи роблять висновок, що звичаї в цивільному праві є джерелом права, позаяк до них відсилає закон, а в сфері торгового права – оскільки вони не суперечать закону [8, с. 42].

«МАЛИЙ І СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС (ПРАВО, ДЕРЖАВА, ЕКОНОМІКА)»

Співзасновники журналу

Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
Юридичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Українська спілка підприємців малого та середнього бізнесу
Адвокатське об'єднання «Василь Костицький і Партнери»
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України

Рада співзасновників

Костицький В.В., член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор;
Шемшученко Ю.С., академік Національної академії наук України, доктор юридичних наук, професор.
Крупчан О.Д., академік НАПрН України, кандидат юридичних наук, професор;
Гриценко І.С., доктор юридичних наук, професор;
Костицька І.О., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;
Куліш В.В. віце-президент Української спілки підприємців малого та середнього бізнесу;
Чебеняк О.М. юрист.

Редакційна колегія

Костицький В.В., член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор (*голова редакційної колегії*);
Новицька Н.Б., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (*перший заступник голови редакційної колегії, заступник головного редактора*);
Варналій З.С., доктор економічних наук, професор (*заступник голови редакційної колегії*).

Члени редакційної колегії

Басай О.В., кандидат юридичних наук
Білорус О.Г., член-кореспондент Національної академії наук України, доктор економічних наук, професор
Бонайн Джон професор Орегонського університету (США)
Безклубий І.А., доктор юридичних наук, професор
Васильців Т.Г., доктор економічних наук, доцент
Виноградова Н.О., кандидат юридичних наук, приватний нотаріус
Галянтич М.К., доктор юридичних наук, професор
Гетьман А.П., академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Головкін О.В., кандидат юридичних наук, доцент заслужений юрист України
Горбаль В.М., кандидат юридичних наук, заслужений економіст України
Гудзянський С.О., кандидат економічних наук
Дзера О.В., член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Дрига С.Г., доктор економічних наук, старший науковий співробітник
Захарченко П.П., доктор юридичних наук, професор
Зянько В.В., доктор економічних наук, професор
Іванов Ю.Б., доктор економічних наук, професор
Єфименко Л.В., Голова Державної реєстраційної служби України
Ківалов С.В., член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Корисєв Ю.В., кандидат юридичних наук, доцент;
Костенко О.М., академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Костицький М.В., академік НАПрН України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, доктор юридичних наук, професор
Кравцов В.С. доктор економічних наук, професор
Кравчук А.В. доктор економічних наук, професор
Котюк І.І., доктор юридичних наук, професор
Кузьменко О.В., доктор історичних наук, професор, академік Української академії історичних наук
Лапечук П.І., кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Лінецький С.В., юрист

Луць В.В., академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Мазур І.І., доктор економічних наук, професор
Мірошніченко А.М., доктор юридичних наук, доцент
Нагребельний В.П., член-кореспондент НАПрН України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор
Новицький А.М., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
Романко С.М., кандидат юридичних наук, доцент
Теплюк М.О., кандидат юридичних наук
Осетинський А.Й., кандидат юридичних наук, доцент
Притика Д.М., академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Сегай М.Я., академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Селіванов А.О., академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Селівон М.Ф., академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Семчик В.І., член-кореспондент НАН України, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Футей Богдан суддя (США)
Фурса С.Я., доктор юридичних наук, професор
Шуба О.В., доктор політичних наук, професор
Щербина В.С., член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Ярошенко О. М. доктор юридичних наук, професор.

Редакція журналу не завжди поділяє позиції авторів з приводу висловлюваних проблем і не несе відповідальності за зміст авторських публікацій.

Журнал рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради Інституту законодавчих передбачень і правової експертизи (протокол № 6 від 11.04.2013 р.).

Ресстраційне свідоцтво КВ № 11591-4631П видане Міністерством юстиції України 02.08.2006.

Постановою ВАК України від 26 січня 2011 року №1-05/1 економіко-правовий науково-практичний журнал «Малий і середній бізнес (право, держава, економіка)» внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук у галузі «Юридичні науки» та «Економічні науки».

Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи 01034, м. Київ,
вул. Паторжинського, 4, оф. 8
тел./факс 228-50-12
e-mail редакції: j_msb@ua.fm або j_msb@ukr.net